

Viraston antamat lausunnot ajalla 18.08. - 14.09.2020

132/03.00.00/2020, 155/10.02.00/2020, 168/00.04.02/2020, 152/03.00.00/2020,
151/03.00.00/2020

MH § 144

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja suunnittelija Sanna Nikola-Määttä ovat 24.8.2020 antaneet ympäristöministeriölle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"JOKIHELMISIMPUKAN ELI RAAKUN SUOJELUN STRATEGIA JA TOIMENPIDESUUNNITELMA 2020-2030

Ympäristöministeriö on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa jokihelmissimpukan suojelun strategiasta ja toimenpidesuunnitelmasta vuosille 2020-2030. Strategisia tavoitteita on asetettu neljä, joista yksi koskee raakun elinympäristön huomioon ottamista valuma-alueiden maankäytössä. Toimenpidesuunnitelmassa on todettu, että raakku tulee ottaa huomioon kansallisissa ohjelmissa, kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa, jotka vaikuttavat raakkuvesiin suoraan tai välillisesti. Toimenpiteenä esitetään mm.: *"varmistetaan, että raakku ja sen elinympäristöjen toiminnallisuus otetaan huomioon viranomaisten lausunnoissa, päätöksissä ja maankäytön sekä vesienkäytön suunnittelussa"*.

Laadittu strategia ja toimenpidesuunnitelma on perusteltua raakkukanan suojelemiseksi. Kainuun liitto toteaa lausuntonaan, että mikäli suojelusta tulee velvoitteita maankäytön suunnitteluun, tulee olla käytettävissä ajankohtaista tietoa raakkujen esiintymisistä. Maakuntaliittojen resurssit raakkuselvityksiin ovat rajalliset."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 3.9.2020 antaneet Kajave Oy:lle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO 110 KV VOIMAJOHTOHANKKEESTA SEITENOIKEA-LIETEKYLÄ

Kajave Oy on pyytänyt Kainuun liiton lausuntoa Seitenoikea-Lietekylä 110 kV:n voimajohtohankkeesta ja voimajohdon sijoituksesta.

Kajave Oy suunnittelee 110 kV voimajohdon uusimista Seitenoikean sähköasemalta Lietekylään. Uusittu 110 kV voimajohto parantaa nykyisen Seitenoikea-Puolanka voimajohdon käyttövarmuutta ja mahdollistaa uusien tuulivoimapuistojen liittämisen Kajaven 110 kV verkon kautta kantaverkkoon Fingridin Seitenoikean sähköasemalla. Voimajohdon johtoreitti kulkee Hyrynsalmen ja Ristijärven kuntien alueella.

Nykyinen Seitenoikea-Puolanka voimajohto on vuodelta 1976 ja on osit-

tain tarpeellista uusia tuulivoiman myötä kasvavan tehonsiirtotarpeen vuoksi. Voimajohto on tarkoitus uusia Lietekylään asti ja uusittavan johdoreitin pituus on noin 13,5 km. Johto uusitaan samaa johtokatua käyttäen, jolloin ympäristön- ja maisemallisten vaikutusten muutos tulee olemaan vähäinen.

Hyrnsalmen kunnan alueelle Lumivaaraan ja Iso-Tuomivaaraan on kaavoitettu tuulivoimapuistoja. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavaan 2030 on tehty varaus myös nykyisen Seitenoikea-Puolanka johdon rinnalle liityntäjohto tuulivoimapuistoja varten. Nyt tehtävällä johdon saneerauksella saataisiin tehonsiirtokapasiteettia nostettua eikä rinnakkaiselle liityntäjohdolle ole tällä hetkellä tarvetta. Lumivaaran tuulivoimapuistot tulevat liittymään omilla, voimajohdon varteen rakennettavilla sähköasemilla uusittavaan voimajohtoon.

Kajavella on paikallisena jakeluverkon haltijana sähkömarkkinalain mukainen liittämiselvoite ja verkon kehittämiselvoite. Alueella on lainvoimainen tuulivoimamaakuntakaava sekä Lumivaaran osayleiskaavat ja ko. voimajohto on kaavojen mukainen.

Uusittavan voimajohdon esisuunnittelu on aloitettu vuoden 2020 alussa ja hankkeen yleissuunnittelu valmistuu syksyllä 2020. Rakentamisen on arvioitu aloitettavan talvella 2020–2021.

Suunnitellulla voimajohdolla tullaan käyttämään pääsääntöisesti harustettuja teräspylväitä. Voimajohdon tilantarve on 26 metriä leveä johtokäytävä sekä tämän molemmin puolin on 10 metriä leveät reunavyöhykkeet.

Voimajohtohanke

Voimassa olevassa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa on osoitettu uusien 110 kV pääsähköjohtojen yhteistarve maakuntakaavassa osoitetuilta tuulivoimaloiden alueilta kantaverkon liityntäpisteille. Iso Tuomivaaran ja Lumivaaran alueilta on osoitettu 110 kV pääsähköjohdon yhteistarve Seitenoikean kantaverkon kytkinlaitokselle. Pääsähköjohdon yhteistarpeelle on annettu tuulivoimamaakuntakaavassa suunnittelumääräys: ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa uudet pääsähköjohdot on pyrittävä sijoittamaan samaan tai olemassa olevan johtokäytävän yhteyteen”.

Voimajohtohankkeen toteuttamisen esi- ja yleissuunnittelussa vuoden 2020 aikana voimajohdon toteutustavaksi on täsmentynyt nykyisen voimajohdon saneeraus, jonka vuoksi tarvetta erilliselle uudelle rinnakkaiselle liityntäjohdolle ei lausuntopyynnön mukaan olisi tällä hetkellä tarvetta.

Voimassa olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistaminen on käynnistynyt maakuntavaltuuston päätöksellä 17.6.2019. Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen (vaihemaaakuntakaava) kaavaprosessin aikana tulee tarkasteltavaksi maakuntakaavan 110 kV pääsähköjohtojen yhteistarvemerkitöjen ajantasaisuus mm. kyseessä olevan voimajohtohankkeen osalta, ottaen samalla huomioon pitkällä aikavälillä mahdollisesti toteutuvan tuulivoimatuotannon sähkönsiirtotarpeet Seitenoikean kantaverkon kytkinlaitokselle.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa Seitenoikea-Lietekylä voimajohdon sijoituksesta alueelle."

3) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 9.9.2020 antaneet Fingrid Oyj:lle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"FINGRID OYJ:N VERKKOVISIOTYÖN SKENAARIOLUONNOSTEN KOMMENTOINTI

Fingrid Oyj on antanut sidosryhmilleen mahdollisuuden kommentoida valmisteilla olevan verkkovisiotyön skenaarioluonnoksia 11.9.2020 saakka.

Fingrid on käynnistänyt verkkovisiotyön, jonka tavoitteena on luoda näkemys kantaverkon päävoimansiirtoverkon (400 kV ja 220 kV) kehittämistarpeista ja ratkaisuehdotuksista pitkällä aikavälillä. Verkkovision tarkasteluvuosiksi on valittu vuodet 2035 ja 2045, jotta mahdollistetaan kantaverkon suunnittelun kannalta tarpeeksi pitkälle katsova visiotyö.

Fingridin verkkovisiotyö koostuu kolmesta vaiheesta: skenaarioiden luomisesta, kantaverkon tulevaisuuden haasteiden tunnistamisesta sekä näihin haasteisiin vastaavien verkkoratkaisujen suunnittelusta. Ensimmäisessä vaiheessa tarkastellaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja, ja pyritään rakentamaan riittävän erilaiset skenaariot. Kun skenaariot sekä niiden lähtötiedot ovat kohdallaan, Fingridin verkonsuunnittelijat tunnistavat eri skenaarioista aiheutuvat kantaverkon siirtotarpeet ja pohjivat näihin tarpeisiin mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja. Verkkovisiotyön valmistuttua Fingrid julkaisee loppuraportin, jossa esitellään verkon vahvistustarpeita ja muita mahdollisia pitkän aikavälin verkonkehitysratkaisuja.

Lopullinen verkkovisioraportti julkaistaan työn valmistuttua talvella 2020–2021.

Skenaarioluonnokset

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta kommentoida Fingrid Oyj:n laatimia ansiokkaita verkkovision skenaarioluonnoksia.

Laaditut skenaarioluonnokset antavat monipuolisen kuvan erilaisista tulevaisuuden kehityspoluista ja tarpeista kantaverkon kehittämiseksi pitkällä aikavälillä. Skenaarioluonnoksista on hyvin tunnistettavista kantaverkon tulevaisuuden siirto- ja kehitystarpeet ja niiden pohjalta on laadittavissa kantaverkon kehittämiseksi tarvittavia ratkaisuja.

Kainuun liitto esittää verkkovision valmistelussa huomioon otettavaksi seuraavaa:

Kainuun liiton maakuntavaltuusto on käynnistänyt Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen 17.6.2019 pitämässään kokouksessa. Tarkistamisen tavoitteena on päivittää ja ajantasaistaa voimassa oleva tuulivoimamaakuntakaava. Tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen

osallistumis- ja arviointisuunnitelmaluonnos sekä ”Kainuun tuulivoima-
maakuntakaavan tarkistaminen, Lähtökohdat ja tavoitteet” raporttiluon-
nos ovat julkisesti nähtävillä 12.8. – 14.9.2020.

Edellä mainitussa luonnoksessa valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja pai-
kallisiin tavoitteisiin ja lähtökohtiin sekä tuulivoimatoimijoiden alustaviin
esiselvityksiin ja esityksiin perustuen Kainuun tuulivoimamaakuntakaav-
van tarkistamisen tavoitteeksi vuodelle 2035 on asetettu noin 330 uutta
teollisen kokoluokan tuulivoimalaa seudullisesti merkittävässä tuulivoima-
puistoissa. Määrällisen tavoitteen täytyminen edellyttää riittävää kaavoit-
tusvaraa, jonka arvioidaan olevan noin 1,2-kertainen edellä mainittuun
tavoitteeseen verrattuna. Kun otetaan huomioon jo toteutuneet tuulivoi-
malat ja hankekehityksen kohteena olevien tuulivoimamaakuntakaavan
tuulivoimaloiden alueiden tuulivoimalat, sekä maakuntakaavan tarkista-
misen tavoite, Kainuun tuulivoimamaakuntakaavoituksen tavoitteeksi on
asetettu noin 410 teollisen kokoluokan tuulivoimalaa vuonna 2035. Näi-
den tuulivoimaloiden kokonaistuotantoteho olisi arviolta yli 2000 MW.

Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakuntien itä-
osissa on paljon tuulivoimapotentiaalia, jonka hyödyntämisellä olisi huo-
mattava vaikutus ilmastomuutoksen hillintään, uusiutuvan energian tuo-
tantomäärään ja maakuntien aluetalouteen.

Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää yhteiskunnan
vahvaa sähköistymistä ja tehokasta sähköverkkoa.

Kantaverkon ja sähkönsiirtoyhteyksien merkitys tuulivoimatuotannolle on
keskeinen. Tuulivoiman rakentamista maan itäosassa hidastaa tällä het-
kellä sähkönsiirtomahdollisuuksien lisäksi puolustusvoimien tutkaverkos-
to. Tuulivoimapotentiaaloin hyödyntäminen maan itäosissa Lapin, Poh-
jois-Pohjanmaan, Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakuntien alueilla edel-
lyttää tuulivoimatuotannon haitallisten tutkavaikutusten ratkaisemisen li-
säksi Fingrid Oyj:n päävoimansiirtoverkon sekä kantaverkon sähköase-
mien ja muuntamoiden kehittämistä, jotta tuulivoimaloiden tuottamaa
sähköenergiaa voidaan tulevaisuudessa liittää kantaverkkoon ja siirtää
em. maakuntien alueelta Etelä-Suomeen ja muualle maahan kasvavan
sähkönkulutuksen tarpeisiin.

Maatuulivoiman huomattava lisääminen Kainuun alueelle näkemyksem-
me mukaan edellyttää kantaverkon päävoimansiirtoverkon vahvistamista
ja/tai laajentamista. Kainuun liitto ehdottaa, että Fingrid Oyj arvioi verkko-
visiotyössään kantaverkon laajentamista maan itäosaan tuulivoimapoten-
tiaalin hyödyntämisen näkökulmasta."

4) Hallintojohtaja Paula Halonen on 11.9.2020 antanut valtiovarain-
ministeriölle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUS-
KUNNALLE LAIKSI KUNTALAIN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen
esitykseksi kuntalain väliaikaisesta muuttamisesta. Ehdotuksen mukaan

kunta voisi hakea valtiovarainministeriöltä alijäämän kattamiskaudelle pidennystä, jos kunta ei covid-19-epidemiasta aiheutuvista talouden vaikeuksista johtuen voisi kattaa taseeseen kertynyttä alijäämää laissa säädetyssä ajassa. Lakia sovellettaisiin myös kuntayhtymään.

Kainuun liitto esittää lausuntonaan, että alijäämän kattamiskauden määrällinen pidentäminen nähdään tarpeellisena lakimuutoksena ja helpottaa vaikeissa kuntataloustilanteissa olevia kuntia. Covid-19-epidemia ja sitä seuranneet laajat rajoitustoimet ovat vaikuttaneet erityisesti kuntatalouteen. Epidemian vaikutukset näkyvät jo nyt kuntien taloudessa sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvuna (kuntayhtymämallilla toimiessaankin) ja erityisesti vero- ja maksutulojen vähenemisenä.

Väliaikaisen lakimuutoksen mukaan alijäämän kattamista koskevan määräajan muuttamisesta päätetään valtiovarainministeriön päätöksellä kunnan hakemuksesta. Valtiovarainministeriö voi päättää, että kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kuuden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kainuun liitto toteaa, että vaikka määräajan pidentäminen nähdään hyvänä ja tarpeellisena asiana, se ei yksin ole riittävä vaan kunnat tarvitsevat covid-19-epidemian aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien selvittämiseksi ja kuntatalouden korjaamiseksi myös valtion muita toimenpiteitä. Kuntien talouden sopeuttaminen epidemiasta seuranneiden talousvaikeuksien vuoksi vie aikaa.

Kainuun liitto kiinnittää myös huomiota siihen, että alijäämän kattamista koskevan määräajan säätelyä sovellettaisiin lakiehdotuksen mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa oleviin kuntiin. Covid-19-epidemia on vaikuttanut laajasti kaikkiin kuntiin. Näin ollen Kainuun liitto esittää pohdintanaan, että olisiko aiheellista ja tarkoituksenmukaista laajentaa alijäämän kattamista koskevan määräajan pidennysmahdollisuus koskemaan kaikkia niitä kuntia, joissa alijäämää kertyy juuri covid-19-epidemian taloutta heikentävien vaikutusten johdosta.

Pidennetyn alijäämän kattamiskauden ajan kunnalla olisi lakiehdotuksen mukaan raportointivelvoite valtiovarainministeriölle talouden tasapainottamiseksi tarvittavien toimenpiteiden onnistumisesta. Raportoinnista arvioidaan tulevan kunnille jonkin verran hallinnollisia töitä, mutta toimintakertomukseen sisältyvän selvityksen toimittamisesta valtiovarainministeriölle ei aiheutuisi lisäresursseja edellyttävää hallinnollista työtä. Esityksestä ei arvioida aiheutuvan kunnille henkilöstön lisätarvetta. Kainuun liitto katsoo kuntien kannalta suotavaksi, että raportoinnista ei aiheudu henkilöstön lisätarvetta eikä muitakaan resurssitarpeita huomioiden kuntatalouden haastava tilanne nykyisellään."

5) Hallintojohtaja Paula Halonen on 11.9.2020 antanut valtiovarainministeriölle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI KUNTARAKENNELAIN MUUTTAMISESTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen

esitykseksi kuntarakennelain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan kuntarakennelain (1698/2009) muuttamista. Lakiin lisättäisiin kuntien yhdistymisen harkinnanvaraista taloudellista tukea koskevat säännökset sekä säännökset yhdistymisestä johtuvien valtionosuuden menetysten korvaamisesta. Taloudellisen tuen määrä olisi valtioneuvoston harkinnassa.

Kainuun liitto esittää lausuntonaan, että lakiehdotus nähdään sinänsä tarpeellisena ja perusteltuna. Tarve kuntarakenteen vahvistamiseen on usein liitetty kuntien toimintaympäristön muuttumiseen ja sen vaikutuksiin kuntien elinvoimaan ja toimintakykyyn. Erityisesti väestön ikääntymisen, palvelukysynnän kasvun, työvoiman niukkuuden ja julkisen talouden paineiden voidaan edelleen katsoa asetettavan merkittäviä haasteita kunnallisten palvelujen järjestämiselle. Lakiehdotuksen mukaisella yhdistymisavustuksella voisi hyvin toimiessaan olla vipuvaikutusta taloudellisesti elinvoimaisempien kuntaliitosten syntymiselle.

Kainuun liitto kiinnittää lausunnossaan huomiota lakiehdotuksen yhdistymisavustuksen suuruuteen ja välttämättömien kuntien yhdistymisen kustannusten vuosikustannusrajoituksiin. Lakiehdotuksen mukaan mikäli yhdistymisiä olisi syntymässä niin monta, että kaikille yhdistymisille ei voitaisi maksaa 500 000 euron tai miljoonan euron vähimmäismäärää, etusijalle asetetaan useamman kuin kahden kunnan yhdistymiset. Kainuun liitto katsoo, että kuntien yhdenvertaisen kohtelun näkökannalta ei liene suotavaa, että kaikki yhdistymiset eivät saisi yhdistymisavustusta edellä mainitulla tavalla. Kuntien on lisäksi hyvä tietää kuntaliitosyhdistymispäätöksiä tehdessään miltä osin kunnat ovat saamassa yhdistymisavustusta välttämättömien kuntien yhdistymisen kustannuksiin ja ylipäättänsä ovathan kunnat saamassa yhdistymisavustusta.

Kainuun liitto näkee tarpeellisena, että lakiehdotuksen mukaan valtionosuuksien väheneminen korvataan kunnille. Korvaamisen osalta Kainuun liitto kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että kuntien saaman korvauksen tulee olla riittävän kattava ja uuden kunnan valtionosuuden tulee säilyä kuntien yhdistymisen voimaantuloavuodelle maksettavan osuuden ja korvausten osalta vähintään sillä tasolla, mitkä ne olisivat olleet ilman kuntien yhdistymistä."

Lisätietoja lausunnoista nro 1-3 antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 0864 ja lausunnoista nro 4-5 hallintojohtaja Paula Halonen, puh. 044 410 0728 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee annetut lausunnon tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.

Merkittiin, että maakuntahallituksen puheenjohtaja Timo Korhonen poistui kokouksesta ennen tämän asian käsittelyä. Kokouksen puheenjohtajana toimi tästä asiasta eteenpäin maakuntahallituksen 1. varapuheenjohtaja Eila Aavakare.
